Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Інститут філології

Кафедра історії та стилістики української мови

«Затверджую»

Директор Інституту _____проф. Семенюк Г.Ф.

***Викладач* – д. філол. н., проф. Шевченко Л.І.**

ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ ДЛЯ АСПІРАНТІВ

«ЛІНГВІСТИЧНИЙ ДИСКУРС СУЧАСНОЇ ЕПІСТЕМОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ»

(спеціальність 10.02.01 – українська мова)

Загальна кількість годин – 36 год., 1-ий семестр

Затверджено

на засіданні кафедри

історії та стилістики української мови

Протокол № 7 від 11 березня 2013 р.

Зав. кафедри_____***проф. Шевченко Л.І.***

Затверджено

Вченою радою Інституту філології

Протокол № 8 від 26 березня 2013 р.

Директор Інституту філології

_____***проф. Семенюк Г.Ф.***

Київ-2013

Рецензенти:

д-р філол. наук, проф. О.С. Снитко

д-р філол. наук, проф. О.П. Івановська

Затверджено Вченою радою Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № ____ від ____ березня 3013 року)

Програма спецкурсу «Лінгвістичний дискурс сучасної епістемологічної проблематики» для аспірантів Інституту філології / Упорядн. д-р філол. наук, проф. Л.І. Шевченко. – К. - с.

Навчально-методичне видання

ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ «ЛІНГВІСТИЧНИЙ ДИСКУРС СУЧАСНОЇ ЕПІСТЕМОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ» для аспірантів Інституту філології

Упорядник ШЕВЧЕНКО Лариса Іванівна

Друкується за авторською редакцією

ВСТУП

Спецкурс «Лінгвістичний дискурс сучасної епістемологічної проблематики» пропонується аспірантам Інституту філології першого року навчання як післямагістерська програма, що передбачає концептуалізацію та систематизацію теоретичних знань про напрямки, методи, дискурсивні практики й дослідницькі епістеми, які актуалізують сучасне фахове знання.

Пошукова лінгвістична проблематика розробляється у спецкурсі в синкретичному щодо методологічних підходів контексті, визначеному розумінням мови як вербалізованої свідомості, онтологічно співмірної з еволюцією homo sapiens і водночас соціальної, функціонально поліваріативної, як в історичному, так і в психологічному часі. Наголосимо, синкретичність в науковому аналізі, за численними твердженнями дослідників різних галузей знання, дозволяє сьогодні об'єктивувати пізнавану дійсність більш комплексно, спектрально, у взаємозумовленостях і взаємозалежностях.

Водночас формулюється питання про постання у філології нових епістем, що засвідчують принципово нові підходи до складних кореляцій « мова – свідомість індивідуальна – свідомість соціальна», «мова – політика», «мова – глобалізація», «мова – екологія», «мова – право», «мова – бізнес», «мова – нейролінгвістичне програмування» та ін. Інтегральний дослідницький базис названої пошукової проблематики визначає специфічні терміносистеми, об'єднані концептуальними підходами і водночас мобільні щодо вихідних (базових) терміносистем певної галузі знання. Аналіз актуальних епістем у сучасному мовознавстві включає модерну (з погляду традиційної філології) проблематику, її дискусійні аспекти в коло розглядуваних питань.

Особлива увага приділяється епістемам, що актуалізують велике коло питань, пов'язаних із культурною субстанцією мови, її сутнісними характеристиками як репрезентанта культури. Засвідчується увага до теоретичного й лінгвапрагматичного пізнання дихотомії «мова в культурі» та

«мова як контекст культури». Лінгвістичні епістеми в такому разі абсорбують знання інших гуманітарних методологій і формують новий погляд на світ, виявлений у лінгвокультурології, контрастивній лінгвокультурології, функціональній лінгвокультурології та ін.

Мета і завдання спецкурсу «Лінгвістичний дискурс сучасної епістемологічної проблематики» полягають у тому, щоб сформувати в аспірантів системні, концептуально структуровані знання про сучасні епістеми, в яких пізнається вербалізована свідомість, мова, її функціональний ресурс і проблеми розвитку.

Спецкурс передбачає диференціацію власне лінгвістичної та загальногуманітарної проблематики, з увагою до специфіки мовознавчого знання. Водночас акцентовано на комплексності сучасної науки, її міждисциплінарних методологічних підходах, що дозволяють об'єктивувати модерні епістеми в лінгвістиці.

Робота з дисципліни спецкурсу передбачає послідовне формування термінoряду, специфічного для кожної з пізнаваних епістем, і водночас логічно впорядкованого, інтегрального, коли йдеться про лінгвістичне знання в цілому.

Предметом спецкурсу «Лінгвістичний дискурс сучасної епістемологічної проблематики» є теоретичні напрацювання методологів науки, а також лінгвістів, науковий пошук яких звернено до визначеної у спецкурсі проблематики. Передусім ідеться про праці, в яких формулюються питання, окреслюється епістемний ландшафт його вирішення, зосереджується увага на дослідницькому інструментарії, пропонується для аналізу конкретний матеріал, співмірний з постановкою проблеми.

Місце у структурно-логічній схемі спеціальності / спеціальностей. Спецкурс «Лінгвістичний дискурс сучасної епістемологічної проблематики» спрямований на розвиток дослідницької та фахової компетенції аспірантів-філологів. Зорієнтованість навчальної дисципліни на формування наукового світогляду й адекватних механізмів фахового забезпечення наукової

діяльності, вироблення здатності критично аналізувати науковий потенціал апробованих епістем і творчо підходити до вирішення нестандартних пошукових задач, вміння системно аналізувати мовні явища як вербалізовані феномени пізнання світу визначає місце спецкурсу в підготовці філолога-дослідника.

Спецкурс формує комплекс теоретико-методологічних знань із обраного напрямку наукової діяльності, а також навички апробації теоретичних підходів при роботі з текстами, мовними одиницями, їх функціональними репрезентаціями.

Передбачено активні форми контролю за рівнем знань, вмінням творчо формулювати наукову проблему, розробляти її аспекти, аргументувати власну позицію, аналізувати завершеність / незавершеність епістемологічної доказовості – навчальні, наукові дискусії, круглі столи, участь у конференціях із проблематики спецкурсу.

Спецкурс розраховано на 36 год. лекційних занять.

Тематично-змістова частина курсу

Лекція 1. **Сучасні лінгвофілософські епістеми в мовознавстві.**

Лінгвофілософські епістеми в мовознавстві та гуманітаристиці: кореляція / розмежування дослідницьких сутностей. Історія формування лінгвофілософських епістем. Сучасний стан лінгвофілософського дискурсу. Понятійний обсяг категорій «епістема» – «дискурс» – «теорія». Кореляція категорій «епістема» – «епістемічний»; «гносеологія» – «гносеологічний»; «онтологія» – «онтологічний»; «пізнання» – «пізнавальний» та ін. Об’єкт, предмет, методи аналізу, проблема доказовості в лінгвофілософських епістемах. Лінгвофілософські епістеми в українському мовознавстві: історія, сучасність, постаті, основні праці. Перспектива лінгвофілософських епістем в мовознавстві.

Лекція 2. **Культурно-семантичні епістеми: дослідницький потенціал.**

Культурно-семантичні епістеми як комплекс гуманітарних методологій. Проблема культурної семантики в лінгвістиці: предметність,

аргументація, лінгвістичні доведення. Категорії *означуване – означення – знак – розуміння* та їх епістемічна корекція у філософії та лінгвістичній теорії. Символ в епістемах філософії культури і мовознавства. О. Шпенглер, К. Кассірер та ін.; О. Потебня і неопотебнянці. Кроскультурні епістеми та їх вплив на лінгвістику. Сучасні тенденції аналізу культурно-семантичної проблематики в мовознавстві.

Лекція 3. **Герменевтичні епістеми як дослідницький локус, методологія і традиція.**

Герменевтика як універсальна методологія «наук розуміння» (Г. Хайдеггер, Г. Гадамер, П. Рікьор). Тотожність розуміння й інтерпретації в герменевтичних епістемах. Механізм розуміння (герменевтичне коло, «упередженість») у Г. Гадамера. Розуміння як співтворчість. Культура як текст, як смисловий «виклик» інтерпретатору. Герменевтичні епістеми в сучасному українському мовознавстві (Н. Слухай, О. Ніка, Л. Гнатюк, А. Калєтнік, Л. Домилівська та ін.).

Лекція 4. **Феноменологічні епістеми та їх вплив на сучасне мовознавство.**

Ідеї феноменології Е. Гуссерля в їх лінгвістичній концептуалізації: мовні форми редукції чуттєвого сприйняття світу: мовні знаки як світ феноменів; конотації семантики як рефлексія; протообрази в еволюції свідомості. Категорія «феномена» в лінгвістиці – «чиста сутність», ідея в інтелектуальній інтерпретації, що має бути пізнаною. Натуралізм та історизм в ранній концепції Е. Гуссерля як фактори «небезпечні» для розвитку філософії. Мотивація натуралізму та історизму в лінгвістичних епістемах. Феноменологічний поворот до філософії культури. Мова в феноменах людської свідомості (М. Хайдеггер, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, Г.Г. Шпет, М.М. Бахтін, М. Мамардашвілі, Ю.В. Лотман та ін.). Феноменологічні дослідження в сучасному українському мовознавстві: аспектологія і перспектива.

Лекція 5. **Герменевтична епістема в мовознавстві. Історія питання.**

Герменевтична епістема в теорії наукового пізнання. Лінгвістичні локуси герменевтичної епістеми: а) мистецтво розуміння в осягненні смислів і значень мовних знаків; б) теорія і наукові принципи лінгвістичної інтерпретації текстів; в) лінгвофілософські основи розуміння й епістемології інтерпретації.

Історія наукового становлення герменевтичної епістеми як тлумачення сакральних, історичних і художніх текстів: екзегетика (александрійська школа й алегоричне тлумачення Біблії; антіохійська школа й «буквальне» граматичне й історичне прочитання біблійного тексту; дуалізм принципів протестантського і католицького тлумачення Біблії – Флацій Іллірієць «Ключ до Св. Писання, або Про мову священних книг» – 1567 р.).

Зближення філологічної та теологічної герменевтичних епістем (XVIII ст.). Філологічна епістема як теорія інтерпретації та критики від Платона й Аристотеля («Про тлумачення» – «Peri hermeneias»).

Лекція 6. **Герменевтика як наука про слово в середньовіччі. Сучасна проблематика герменевтичної епістеми.**

Проблеми обґрунтування інтерпретації. Типи інтерпретації в сучасному мовознавстві: граматичний, психологічний, історичний розвиток ідей Г. Хайдеггера, Г. -Ґ. Ґадамера в ураїнській лінгвістиці (герменевтична, тобто онтологічна й історична зверненість до мови: мова як дім буття – Г. Хайдеггер; «часова дистанція» між творенням тексту і його тлумаченням; розуміння, а не реконструкція тексту – Г.- Ґ. Ґадамер).

Синкретичність сучасної герменевтичної епістеми: лінгвістична продуктивність ідей М. Бахтіна про діалог, «співучасне відповідальне мислення», «текст на межі двох свідомостей»; «не-алібі в бутті», поняття хронотопу; ідей Н. Яковенко, М. Собуцького та ін. про мову в середньовічному культурному просторі.

Лекція 7. **Інтерпретативні епістеми: дослідницький ресурс і мовознавча перспектива.**

Інтерпретативні методології в контексті актуальних епістем гуманітаристики: а) як загальнонауковий метод із фіксованими правилами адаптації формальних символів і понять на мову знання; б) як тлумачення текстів, смислопороджувальна і смислорозрізнювальна операції, що аналізуються семантикою та епістемологією розуміння; в) як форма наукового буття, яке існує завдяки розумінню.

Лінгвістичний поворот філософії до функціонуючої мови. Теоретико-дискурсивні характеристики інтерпретативної епістеми: абстрактність, системність, регулятивність, послідовність. Розуміння текстів як знакових систем. Інтерпретація як сітка інваріантів різного рівня абстракції. Текст як форма дискурса і цілісна функціональна структура, що відкрита для множинних смислів, які існують у системі соціальних комунікацій.

Інтерпретативна епістема в постмодернізмі (Ж. Лакан, Ж. Дерріда, Ж. Дельоз та ін.): різні модифікації «інтерпретації інтерпретацій», текстів, мови, що постає як «два обличчя Сократа» (Ж. Ріссе). Інтерпретативні методології в національному мовознавстві: до питання про загальні і часткові методи в дослідницьких епістемах.

Лекція 8. **Інтертекстуальність в епістемах сучасного мовознавства.**

Природа і сутність інтертекстуального аналізу. Інтертекстуальність як спектр міжтекстуальних відношень і зв’язків, де будь-який текст є складником цілісного культурного тексту (Ю Кристева). Діалогічність в епістемі інтертекстуальності. Розуміння тексту як відкритої структури: алюзії, цитати, покликання та їх кореляція з іншими текстами культури.

Аспектологія інтертекстуальності: а) інтертекстуальність як стилістичний прийом; б) інтертекстуальність як метод «прочитання» тексту.

Інтертекстуальність в постмодерних епістемах і методологіях інтерпретації тексту.

«Свій» і «чужий» текст як проблема різних культурних традицій.

Комбінування прийомів і методів міждисциплінарного знання в інтертекстуальній епістемі. Український досвід розширення можливостей інтертекстуальної епістеми.

Лекція 9. **Прагмалінгвістичні епістеми та їх пізнавальний ресурс.**

Місце прагмалінгвістики в системі наукового пізнання. Теоретичні і практичні виміри прагмалінгвістики. Множинність теоретичних конструктів і концепцій щодо об'єктності, предметності, методів прагмалінгвістики, їх наукова перспектива. Зв'язок прагмалінгвістики з іншими актуальними мовознавчими епістемами. Вплив прагмалінгвістики на наукове знання, мовну дійсність і соціальні виміри мови.

Історія становлення прагмалінгвістики: напрямки, ідеї, тексти, наукові постаті. Пошук українських мовознавців у прагмалінгвістиці.

Лекція 10-11. **Комунікативна епістема в сучасній мовознавчій науці.**

Філософські засади формування комунікативної епістеми: homo loguens, віталізм, життя серед інших людей (Ясперс), комунікативна етика, політика, комунікативне суспільство, комунікативне мислення. Об'єкт, предмет, методи комунікативного аналізу в контексті сучасних проблем мовознавства.

Історія формування комунікативної епістеми в мовознавстві. Мовна діяльність як вихідна теза комунікативної лінгвістики. Перехід мовознавства від внутрішньосистемного аналізу до функцій і сфер спілкування. Триєдиність зв'язку категорій **Мова – Мовлення – Комунікація**.

Теорія мовленнєвої діяльності та психолінгвістика в суміжності до проблематики комунікативної лінгвістики. Комунікативна лінгвістика і філософія мови. Комунікативне і вербальне у процесах вербалізації як об'єкт комунікативної лінгвістики.

Мовленнєві жанри та їх лінгвістична аргументація в комунікативній епістемі. Мовленнєвий акт в системі категорій комунікації.

Комунікативна епістема та її результативність в аналізі політичної, бізнесової, юрислінгвістики та ін.

Дослідження українських мовознавців з комунікативної лінгвістики (Ф. Бацевич, Ю. Прадід, Г. Яворська, Т. Радзієвська, Г. Мацюк та ін.).

Лекція 12-13. **Епістеми функціоналізму в сучасному мовознавстві.**

Філософська основа функціоналізму як модусу сучасного гуманітарного знання: аналіз досліджуваних явищ як системи, структурно врівноважених елементів системи, що скорельовані функціонально і за певними соціальними виявами. Переорієнтація сучасного мовознавства зі структурної на функціональну парадигму. Ідеї європейського функціоналізму (М. Мартіне, Ф. де Соссюр, Ш. Баллі та ін.) в актуальних епістемах українського мовознавства.

Позиція Б. Малиновського щодо «універсальної функціональності» соціальних інститутів, людських потреб: її проекція на мовну дійсність.

Функціональний аналіз в американській традиції (Р. Мертон, М. Леві, К. Девіс та ін.). Теорема функціоналізму Р. Мертона: той самий елемент системи може виконувати множинні функції, а та сама функція може виконуватися різними елементами («функціональними еквівалентами»).

Критерії функціоналізму в лінгвістиці, їх зумовленість онтологічним статусом мови. Еволюціонізм і функціоналізм – взаємозалежності. Функції мови як лінгвістична абстракція та рефлексія соціуму, мовної особистості. Інтелектуальна динаміка мови як металінгвістичний аспект епістемічної проблематики. Результати, перспективи і метамова аналізу функцій в українському мовознавстві.

Лекція 14. **Стилістична епістема у традиції та перспективі української лінгвістики.**

Стилістична епістема в історичному розвитку: формування об’єкта, предмета, методів аналізу. Стилістичний аналіз в контексті ідей про дихотомію мови / мовлення. Нормативна узагальненість й індивідуалізація стилю в категоріях функціональної стилістики.

Напрямки стилістики, її наукова еволюція, сучасні проблеми. Тенденції розвитку теоретичної та функціональної стилістики в контексті знання про

мову як вербалізовану свідомість сучасного соціуму і людини. Жанри, їх розвиток і диференціація у стильовій епістемі.

Лекція 15. **Стилістична епістема сучасної української лінгвістики.**

Стилістика теоретична, функціональна, практична, авторська – множинність чи конфлікт методологій й аргументів від наукової парадигми? Класифікація та номінація функціональних стилів у дискусіях і дослідницькій практиці українських мовознавців. Структурація категорій «стиль», «підстиль», «варіант стилю» в лінгвістичній теорії, зв'язок теорії з реальним станом і статусом української мови в державі. Ситуація з обґрунтуванням системи мовленнєвих жанрів, їх специфіки і функціональної локалізації в комунікативних сферах.

Наукові школи, тексти, постаті дослідників, перспективні ідеї у стилістичній епістемі українського мовознавства.

Лекція 16. **Семіотична епістема в лінгвістичному знанні.**

Наукові витоки семіотичної епістеми (Ч. Пірс, Ф.де Соссюр) як напрямку, що вивчає природу знака, мови і знакових систем. Синкретичний характер семіотики: результативність перетинань структурної лінгвістики, кібернетики, теорії інформації. Мова як об'єкт семіотики: а) аналіз природних мов; б) аналіз штучних мов; в) аналіз метамов для опису природних і штучних мов; г) аналіз вторинних мов (вторинних систем моделювання), тобто мов ***культури***, що виникають на основі природних мов (символічні мови ритуалу, міфа, табу та ін.).

Ф. де Соссюр, Московський і Празький лінгвістичні гуртки в розвитку семіотичної епістеми: а) аргументація ідеї про розмежування ***синхронії*** та ***діахронії*** в мові; б) розмежування мови як ієрархічної системи позачасових норм і правил ***мовлення*** – реалізації названих правил в ***текстах***, що мають атрибуцію в часі та просторі; в) розмежування в мові ***парадигматики*** і ***синтагматики***.

Теорія знака в семіотичній епістемі та обґрунтування вихідних протиставлень: а) розмежування умовних знаків із ***немотивованістю*** планів

змісту та вираження та ***вмотивованістю*** системи зв'язків між цими планами; б) розмежування ***семантики*** (знак у відношенні до позамовної реальності), ***синтагматики*** (знак у відношенні до іншого знака); в) ***прагматики*** (знак у відношенні до функціональної реалізації колективом).

Структуралізм у контексті семіотичної епістеми. Лінгвістичні результати структуралізму в українському мовознавстві: тексти, наукові постаті, перспектива розвитку.

Лекція 17. **Епістема постструктуралізму в лінгвістичній теорії.**

Витоки постструктуралістських ідей: французький постструктуралізм (Ж. Дерріда, К. Касторіадіс, Ж. Дельоз, Р. Барт, Ю. Крістева та ін.). Дифузність, неоднозначність і складність постструктуралістської епістеми: запозичення у ***структуралізма*** (розуміння культури передусім як мовної та текстової діяльності, прагнення співвіднести текст із досвідом людини та її свідомості); спільність із ***герменевтикою*** (розуміння як інтерпретація, детермінування тексту культурним досвідом інтерпретатора). Постструктуралізм і постмодернізм: понятійні синоніми чи різні епістемні підходи?

Критика структуралізму в постструктуралістській епістемі. Об'єкт аналізу в постструктуралізмі – все, що зилишилося за межами структуралізму: контекст; індивідуальні характеристики тексту, їх мотивація; динаміка мовних явищ; несистемні, нечленовані, арегулярні елементи тексту; все, що стоїть за нормою, втілює свободу, ірраціональність у свідомості та дії. Розуміння тексту як вияв важливих для постструктуралізму інтенцій. Деконструкція Ж. Дерріда («деструкція – реконструкція») як фундаментальний аналіз елементарних форм (композиційних, сюжетних, стилістичних, психологічних) із наступною «зборкою» – інтерпретацією.

Аналіз «сліду сліду» в постструктуралістській епістемі, проявів дифузності ідей, образів, мімесису; аналіз «розрізнень» («differance») і тотожностей в конструкції тексту з метою виявлення конструктивних механізмів його творення.

Постструктуралізм в контексті метанарративності наукових теорій та «зміни епістем» (М. Фуко) нового часу. Український лінгвістичний пошук в епістемі постструктуралізму.

Лекція 18. **Епістема постмодернізму й модерна лінгвістична теорія.**

Філософсько-естетична основа постмодернізму у працях Ж. Лакана, Ж. Дельоза, Ф. Гаттарі, концепції іронізму У. Еко. Можливості використання постмодерністського аналізу в дослідженні тексту. Проблема відсутності першосмислу, трансцендентно позначуваного в посмодернізмі; деструкція і реконструкція в концепції несамототожності тексту як вихід із лінгвоцентризму в тілесність, що має різні естетичні вияви (Ж. Дельоз, Ж. Лакан, Ж. Ліотар, Ю. Крістева та ін.).

Текст як задоволення, інтелектуальна субстанція, що витікає з симбіозу асонансів й асименрій, норм постмодерну, а також неогедоністичної домінанти, нової фігуративності у словесному мистецтві. Естетизація повторного, заміщення трагічного – парадоксальним, піднесеного – дивовижним, абсолютизація іронічного як смислотворчий принцип посмодернізму.

Постмодерністська естетика в акцентуванні невизначеного, непізнаного та її наукова рефлексія в лінгвістичному аналізі. Мовознавче опрацювання постмодерністської епістеми в національній гуманітаристиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Е.С. Опыт логико-лингвистического синтеза / Е.С. Андреева. – М. : МАКС Пресс, 2000. – 96 с.
2. Антологія світової літературно-критичної думки XX століття / Львівський державний університет імені Івана Франка. Центр гуманітарних досліджень ; Наукове товариство імені Тараса Шевченка / Марія Зубрицька (ред.). – Львів : Літопис, 1996. – 636 с.
3. Арутюнова Н.Д. Жанры общения / Н.Д. Арутюнова // Человеческий фактор в языке. Коммуникация, модальность, дейксис. - М., 1992.
4. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека / Н.Д. Арутюнова. – М., 1998.
5. Барт Р. Избранные работы. Семиотика / Р. Барт. - М., 1994.
6. Бахтин М. Эстетика словесного творчества / М. Бахтин. – М., 1986.
7. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики : монографія / Ф.С. Бацевич. - Львів : ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2003.
8. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2008.
9. Березин Ф.М. О парадигмах в истории языкознании XX века / Ф.М. Березин // Лингвистические исследования в конце XX века : Сб. обзоров. – М., 2000. – С. 9-25.
10. Будагов Р.А. Что такое развитие и совершенствование языка? / Р.А. Будагов. – М.: Наука, 1977.
11. Булыгина Т.В. Гипотеза как мыслительный и речевой акт / Т.В. Булыгина, А.Д. Шмелев // Логический анализ языка: культурные концепты. – М.: Наука, 1991. – С. 14-21.
12. Вахек Й. Лингвистический словарь Пражской школы / Й. Вахек. – М.: Прогресс, 1964.

13. Витгенштейн Л. Философские работы / Л. Витгенштейн. – М.: Гнозис ,1994. – Ч. 1.

14. Гадамер Х.Г. Истина и метод: основы философской герменевтики / Х.Г. Гадамер; пер. с нем.; общ. Ред. Б.Н. Бессонова. – М. : Прогресс, 1988.

15. Гак В.Г. О плюрализме в лингвистических теориях / В.Г. Гак // Лингвистика на исходе 20 века. – М.: МГУ им. М.В. Ломоносова, 1995. – Т. 1. – С. 119-120.

16. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры / Пер. с нем. М.И. Левиной и др. ; Сост., общ. ред. и вст. ст. А.В. Гулыги, Г.В. Рамишвили. – М.: Прогресс ,1985. – 451 с.

17. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии / Э. Гуссерль. – М.: Дом интеллектуальной книги, 1999. – Т. 1.

18. Ґийом Г. Принципы теоретичской лингвистики // Г. Гийом. – М. : Прогресс, 1992.

19. Демьянков В.З. Доминирующие лингвистические теории в конце XX века / В.З. Демьянков // Язык и наука конца XX века. – М. : Российский гуманитарный университет, 1995. – С. 239-320.

20. Дротенко Л.Г.Філософські проблеми мовознавства / Л.Г. Дротенко. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2002. – 161 с.

21. Живов В. Расставаясь со структурализмом (тезисы для дискуссии) / В. Живов, А. Тимберлейк // Вопросы языкознания. - 1997. - № 3.

22. Зайцева В.А. Шифтеры Якобсона и речевые акты / В.А. Зайцева // Роман Якобсон. Тексты, документы, исследования. - М., 1999.

23. Иванов В.В. Лингвистика третьего тысячелетия. Вопросы к будущему / В.В. Иванов. – М. : Языки русской культуры, 2004. – 208 с.

24. Иванов В.В. Славянские языковые моделирующие семиотические системы / В.В. Иванов, В.Н. Топоров. - М., 1965.

25. Ильин И. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм / И. Ильин. - М., 1996.

26. Иоанесян Е.Р. Проблемы эпистемического согласования / Е.Р. Иоанесян // Логический анализ языка. Проблемы интенсиональных и прагматических контекстов / Отв. ред. Н.Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1989. – С. 116-132.

27. Квадратура смысла : Французская школа анализа дискурса : пер. с фр. и португ. / П. Серио (сост., общ. ред., вступ.ст. и коммент.), Ю.С. Степанов (авт.предисл.). – М. : Прогресс, 1999.

28. Кибрик А.А. Функционализм и дискурсивно-ориентированные исследования / А.А. Кибрик, В.А. Плунгян // Фундаментальные направления современной американской лингвистики. – М., 1997. – С. 307-323.

29. Класики філософії мови від Платона до Ноама Хомського: Пер. з нім. А. Богачова, І. Іващенка, К. Ткаченка. – К. : "Курс", 2008.

30. Космеда Т.А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки / Т.А. Космеда. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 350 с.

31. Крымский С.Б. Эпистемология культуры. Введение в обобщенную теорию познания / С.Б. Крымский, Б.А. Парахонский, В.М. Мейзерский. – К.: Наукова думка, 1993.

32. Кубрякова Е.С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е.С. Кубряклва, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина. – М. : МГУ им. М.В. Ломоносова, 1996. – 245 с.

33. Кубрякова Е.С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике / Е.С. Кубрякова // Дискурс, речь, речевая деятельность: функциональный и структурный аспекты. – М., 2000. – С. 7-25.

34. Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века (опыт парадигмального анализа) / Е.С. Кубрякова // Язык и наука конца XX века. – М. : Российский гуманитарный университет ,1995. – С. 144-238.

35. Культурология. XX век : Антология. - М., 1995.

36. Кун Т. Структура научных революций. С вводной статьей и дополнениями 1969 г. [Эл. ресурс] / Т. Кун. – М. : Прогресс, 1977 : Режим доступа : // www.philosophy.ru/library/kuhn.01/00.html.

37. Куцепал С.В. Епістемологічна функція мови: на матеріалі французького постмодернізму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.01 / С.В. Куцепал. — К., 1997. – 17 с.

38. Лакофф Дж. Мышление в зеркале классификаторов / Дж. Лакофф // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 23. Когнитивные аспекты языка. – М. : Прогресс, 1988.

39. Лещак О. Языковая деятельность. Основы функциональной методологии лингвистики / О. Лещак. – Тернополь : Підручники&Посібники, 1996. – 446 с.

40. Лингвистические исследования в конце XX века: сб. обзоров / Отдел языкознания, редколлегия : Березин Ф.М., отв.ред. – М., 2000.

41. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл.ред. В.Н. Ярцева. – М. : Советская энциклопедия, 1990.

42. Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи / А.Д. Бєлова та ін. (голов.ред.); НАН України ,Центр наукових досліджень і викладання іноземних мов. – К.: Логос, 2007. – 232 с.

43. Логический анализ языка : проблемы интенсиональных и прагматических контекстов / Отв.ред. Н.Д. Арутюнова. – М.: Наука, 1989.

44. Можейко М.А. Дискурсивные эпистемические трансформации / М.А. Можейко // Постмодернизм. Энциклопедия / Сост. и научн.ред. А.А. Грицанов, М.А. Можейко. – Минск : Интерпрессервис ,КД, 2001. – 1040 с.

45. Ніка О.І. Модус у староукраїнській літературній мові другої половини XVI-першої половини XVII століття / О.І. Ніка. – К. : Київський університет імені Тараса Шевченка, 2009. – 444 с.

46. Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 23. Когнитивные аспекты языка: пер. с англ. / Сост., ред., вступ. ст. В.В. Петрова, В.И. Герасимова. – М. : Прогресс, 1988. – 320 с.

47. Остин Дж. Л. Философия языка / Дж. Л. Остин, П.Ф. Стросон, Г.П. Грайс, Н. Хомский , Дж. Катц / Джон Роджерсон Серл (ред.-сост.), И.М. Кобозева (пер.с англ.). — М. : Едиториал УРСС, 2004. — 206с.

48. Павиленис Р. Проблема смысла: современный логико-философский анализ языка / Р.И. Павиленис. – М. : Мысль, 1983.

49. Панфилов В.З. Гносеологические аспекты философских проблем языкознания / В.З. Панфилов. – М. : Наука, 1982.

50. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації / Г. Почепцов. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – 2-е видання, доповнене. – К. : Київський університет, 1999.

51. Рикер П. Конфликт интерпретаций: очерки о герменевтике / П. Рикер. – М. : Academia-Центр, МЕДИУМ, 1995.

52. Руденко Д.И. Философия имени: в поисках новых пространств / Д.И. Руденко, Ю.И. Сватко [под ред. Степанова Ю.С.]. – Харьков : Око, 1993. – 104 с.

53. Русский язык : Энциклопедия / Ю.Н. Караулов (ред.). – М. : Большая российская энциклопедия, Дрофа, 2003.

54. Селіванова О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

55. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля, 2008. – 712 с.

56. Сидоров Е. Онтология дискурса / Е.В. Сидоров. – М. : Издательство ЛКИ, 2008.

57. Степанов Ю.С. Альтернативный мир, дискурс, факт и принцип причинности / Ю.С. Степанов // Язык и наука конца 20 века. – М. : Российский гуманитарный университет, 1995.

58. Степанов Ю.С. Методы и принципы современной лингвистики / Ю.С. Степанов. – М. : Едиториал, 2003. – 311 с.

59. Українська мова. Енциклопедія / НАН України; Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови / В.М. Русанівський (ред.). – К. : "Українська енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2000. – 750 с.

60. Философия, логика, язык. - М., 1987.

61. Фуко М. Дискурс, дискурсивные практики, дискурсивные формации, эпистема [Эл. ресурс] / М. Фуко : http://ru.wikipedia.org/wiki/Фуко, Мишель.

62. Херрманн Фридрих-Вильгельм фон. Фундаментальная онтология языка / Херрманн Фридрих-Вильгельм фон / А.А. Михайлов (науч.ред.), И.Н. Инишев (пер.). — Минск : Издательство ЕГУ, 2001. — 167 с.

63. Хинтикка Я. Логико-эпистемические исследования / Я. Хинтикка. – М. : Прогресс, 1980. – 447 с.

64. Шамма Шаадат Новые публикации по интертектсуальности // Новое литературное обозрение. - 1995. - № 12.

65. Шевченко Л.І. Інтелектуальна еволюція української літературної мови: теорія аналізу / Л.І. Шевченко. – К.: Київський університет, 2001. – 478 с.

66. Ю.М. Лотман и Тартусско-Московская семиотическая школа. - М., 1994.

67. Язык и наука конца 20 века / Ю.С. Степанов (ред.): РАН, Институт языкознания. – М., 1995. – 432 с.

68. Язык, наука, философия. - Вильнюс, 1986.

69. Derrida J. De la Grammatologie. - P., 1967.

70. Ducrot O. Structuralisme, enonciation et semantique // Poetique. - 1978. - № 33.

71. Wierzbicka A. Genry mowy // Text i zdanie : zbior studiow. - Wroclaw etc., 1983.